

Amcan Llesiant 14

Amgylchedd Iach a Diogel - Hyrwyddo'r Iaith Gymraeg a Diwylliant Cymru

Byddwn yn cynyddu hyder siaradwyr Cymraeg ac felly'r defnydd o'r iaith ym mhob agwedd ar fywyd, a byddwn yn annog ac yn helpu sefydliadau'r sir i sicrhau bod y Gymraeg yn gyfrwng cynyddol naturiol i'w Gwasanaethau.

Pam mae'n bwysig

- Nodwyd bod cymorth a datblygiad yn y defnydd o'r Gymraeg wedi cael ei nodi'n elfen allweddol wrth ddatblygu natur unigryw ac atyniad yr ardal o ran twristiaeth, buddsoddi mewn busnes, a mynd i'r afael â thlodi gwledig.
- Mae gennym hanes da o gefnogi'r celfyddydau, ac rydym wedi bod ar flaen y gad fel un o'r awdurdodau lleol sydd wedi ymrwymo fwyaf i ddiwylliant yng Nghymru, wrth i ni barhau i werthfawrogi a buddsoddi yn y celfyddydau er gwaethaf her cyni cyllidol a thoriadau mewn arian cyhoeddus.
- Byddwn yn cymryd camau pwrpasol i effeithio'n gadarnhaol ar symudiadau poblogaeth gan geisio denu pobl ifanc i setlo neu ailsetlo yn y sir, fel bo'r cynnydd sy'n cael ei wneud o ran siaradwyr Cymraeg drwy'r system addysg ddim yn cael ei golli. Hefyd, gwneud ymdrech sylweddol i gymathu newydd-ddyfodiad a sicrhau nad yw datblygiadau cynllunio newydd yn cael effaith andwyol ar hyfywedd y Gymraeg

Mesurau Llwyddiant

Mae **37.4%** o'n pobl yn gallu siarad Cymraeg (Gostyngiad o'r canlyniad blaenorol sef 37.8%)

Ffynhonnell: Arolwg Cenedlaethol Cymru (maint sampl 600)

% y bobl a ymwelodd â:

Digwyddiadau'r Celfyddydau/Lleoedd Hanesyddol/Amgueddfeydd

68.3%

I fyny o'r flwyddyn flaenorol sef 67.4%

68.7%

I fyny o'r flwyddyn flaenorol sef 64.7%

42.1%

I fyny o'r flwyddyn flaenorol sef 34.6%

Ffynhonnell: Arolwg Cenedlaethol Cymru

Egluro'r Canlyniadau

- Yn ôl [Arolwg Cenedlaethol Cymru 2019/20](#), dywedodd 37.4% o'r rhai a gymerodd ran eu bod yn gallu siarad Cymraeg. Mae hyn yn llai nag yn 2018/19 (37.8%) ond gennym ni mae'r ganran uchaf yng Nghymru o hyd. Mae'r arolwg hwn yn rhoi syniad blynyddol da, yn seiliedig ar sampl o'r boblogaeth, o nifer y siaradwyr Cymraeg. Fodd bynnag, y Cyfrifiad yw'r unig ffynhonnell sy'n rhoi ffigur poblogaeth gyfan, gyda 43.9% (78,000 o siaradwyr) wedi'u nodi yn 2011, sef y nifer uchaf o siaradwyr Cymraeg mewn un sir.
- Yn ôl [Arolwg Cenedlaethol Cymru](#) mae nifer y rhai o Sir Gaerfyrddin a gymerodd ran yn yr arolwg ac a fynychodd ddigwyddiad celfyddydol, gan ymweld â lleoedd hanesyddol ac ymweld ag amgueddfeydd yng Nghymru yn ystod 2019/20 wedi cynyddu. Mae ymweliadau â digwyddiadau celfyddydol ac amgueddfeydd yn is na chyfartaledd Cymru o 70.4% a 42.5%, ond mae'r % sy'n ymweld â lleoedd hanesyddol yn uwch na chyfartaledd Cymru o 62.5.
Noder bod y cwestiynau'n gofyn a oeddent wedi bod yn y safleoedd hyn yng Nghymru, ac nid yn Sir Gaerfyrddin o reidrydd.

Cynnydd a wnaed

Hyrwyddo'r Gymraeg

- Rydym wedi parhau i arwain *Fforwm Strategol y Gymraeg* sy'n cyfarfod bedair gwaith yn ystod y flwyddyn. Eleni rhoddwyd sylw i ddatblygu'r laith mewn blynyddoedd Cyn-ysgol, Cynllunio, Integreiddio, Pobl Ifanc a Chymraeg i Oedolion. Mae cylch llawn o ddiweddariadau ar y Cynllun Gweithredu bellach wedi'i gwblhau, ac mae gwaith wedi dechrau ar fesur effaith y Strategaeth Hyrwyddo.
- Cynhaliwyd sawl digwyddiad yn ein gweithleoedd yn ystod y flwyddyn i *hyrwyddo'r Gymraeg yn fewnol*. Roedd y digwyddiadau hyn yn gyfle i dynnu sylw at ofynion y Safonau, i rannu adnoddau i hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn y gwaith, ac i ddatlu ymdrechion niferus ein staff sy'n dysgu Cymraeg ac yn arwain ar hyrwyddo'r Gymraeg.
- Cafodd taflen newydd ei dylunio a'i hargraffu i *hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg* gyda'r nod o leddfu pryderon y di-Gymraeg ynghylch peidio â gallu cynorthwyo gyda gwaith cartref plant pan fydd plant mewn addysg cyfrwng Cymraeg. [Gwaith Cartref? Dim problem](#)
- Fel rhan o'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) rydym *wedi cefnogi'r broses asesu effaith* er mwyn nodi a lleihau unrhyw effeithiau negyddol posibl ar y Gymraeg. Paratowyd asesiad manwl a fydd yn cael ei drafod fel rhan o'r CDLI. Mae hyn yn cynnwys data ar fewnfudo ac allfudo. Paratowyd Papur Pwnc mawl ar yr laith hefyd. Mae aelodau Fforwm laith Gymraeg Strategol y Sir wedi ymateb i'r ymgynghoriad cyhoeddus ar y CDLI.
- Mae ein perthynas â'r [Ganolfan Genedlaethol ar gyfer Dysgu Cymraeg](#) wedi parhau i dyfu, ac mae staff wedi cael cymorth i ddilyn a mynychu ystod eang o gyfleoedd, gan gynnwys cyrsiau Cymraeg Gwaith dwys a darpariaeth breswyl. Mae'r modiwlau 'Croeso' 10 awr ar-lein hefyd yn cael eu hyrwyddo ymhlith yr holl weithwyr newydd.

Hyrwyddo Diwylliant Cymru

- Mae'r adran ['Pethau i'w Gwneud'](#) ar wefan Darganfod Sir Gâr yn un o'r rhai yr ymwelir fwyaf â hi o hyd, gan fod diddordeb gan drigolion a thwristiaid mewn gweld beth sy'n digwydd. Mae holl 'ddigwyddiadau' y Cyngor, gan gynnwys rhai mewn llyfrgelloedd, parciau, amgueddfeydd, theatrau a manau awyr agored yng nghefn gwlad, wedi bod yn poblogi eu gwybodaeth ar y wefan.
- Ym mis Mai 2019, amlygwyd *gwasanaeth llyfrgelloedd Sir Gaerfyrddin* fel model ar gyfer gweddill Cymru mewn adroddiad gan Lywodraeth Cymru, a chanmolwyd y Cyngor am ei ymrwymiad i ddyfodol ei wasanaeth llyfrgelloedd ac am ei ddull blaengar o greu amgylchedd dysgu digidol newydd ochr yn ochr â'i arlwy mwy traddodiadol. **Sir Gaerfyrddin yw'r orau yng Nghymru** am ei buddsoddiad mewn deunyddiau darllen a'i gwariant fesul person ar ddarpariaeth llyfrgell, yn ogystal â'r drydedd orau am ei darpariaeth cyfrifiaduron.
- Rydym wedi parhau i ddarparu *cynllun trawsnewid ar gyfer y ddarpariaeth bresennol o ran Amgueddfeydd* yn Amgueddfa'r Sir yn Abergwili, Parc Howard, Amgueddfa Ddiwydiannol Cydweli ac Amgueddfa Cyflymder Pentwyn yn wella'r ddarpariaeth ar gyfer trigolion ac ymwelwyr. Y datblygiadau hyd yn hyn yw:-
 - Mae'r gwaith o adeiladu'r Amgueddfa Cyflymder a dylunio'r arddangosfa yn mynd rhagddo.
 - Mae cais cynllunio adeilad rhestredig wedi'i wneud am becyn Gwaith Hanfodol Parc Howard, ac mae'r rhaglen yn parhau i gael ei monitro gan Grŵp Cydweithredu Parc Howard.
 - Mae cynllun hirdymor ar gyfer Amgueddfa Ddiwydiannol Cydweli, gan gynnwys cadw henebion cofrestredig, yn cael eiddatblygu.
 - Dechreuwyd prosiect i adnewyddu Amgueddfa Sir Gaerfyrddin, am gost o £1.2 miliwn, ym mis Ionawr 2020

Y ffordd rydym yn gweithio

Dathlu
Diwylliant

Celebration
of Culture

2019

Yn ail Wobrau Dathlu Diwylliant Sir Gaerfyrddin, dewiswyd deunaw ar gyfer y rownd derfynol o fwy na 110 o geisiadau.

Mewn partneriaeth gydwethredol rhwng Cyngor Sir Gaerfyrddin, y Llanelli Star a'r Carmarthen Journal, bu i Wobrau Diwylliant Sir Gaerfyrddin, a gynhaliwyd yn Theatr y Ffwrnes ym mis Ebrill 2019, amlygu hyd a lled y gweithgarwch diwylliannol a'r doniau sydd gennym ar draws y sir. Dewiswyd enillwyr o enwebiadau cyhoeddus ar draws 6 chategori - rhagoriaeth mewn Celfyddydau Gweledol a Chrefftau, y Celfyddydau Perfformio, Cyfryngau Creadigol, Llenyddiaeth, Treftadaeth a Cherddoriaeth. Roedd enillwyr mewn dau gategori arbennig hefyd.

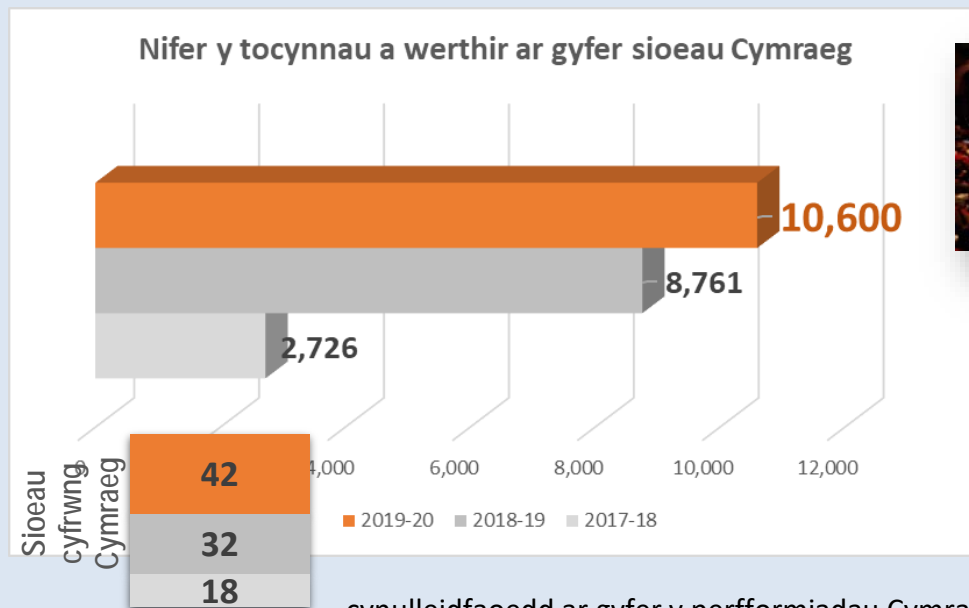
Aeth y wobr am Dalent Ifanc i Cerys Angharad, telynores 10 mlwydd oed sydd eisoes wedi ennill nifer o wobrau cenedlaethol.

Tref a Phentref Diwylliant Sir Gaerfyrddin ar gyfer 2019 oedd Hendy-gwyn ar Daf a Drefach Felindre. Bu'r Cyngor Tref yn arwain y gwaith yn Hendy-gwyn ar Daf ac mae gweithgor wedi cael ei sefydlu yn Nrefach Felindre i drefnu rhaglen o ddigwyddiadau diwylliannol drwy gydol y flwyddyn.

Er mwyn hyrwyddo ein gwasanaethau cymorth Cymraeg, ailargraffwyd ein [llyfryn Bod yn Ddwyieithog](#) ond roedd cyfeiriad ychwanegol ynddo at ofal plant cyfrwng Cymraeg. Roedd hwn yn cyfeirio teuluoedd at y wybodaeth am leoliadau Cymraeg ar y wefan gwybodaeth i deuluoedd ac i'r ymweliadau iechyd.

Cafodd y rhain eu cynnwys yn y pecynnau llyfrau a ddsbarthwyd i deuluoedd sy'n cael cymorth gan Dechrau'n Deg.

Yn dilyn newidiadau sylweddol i ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ein Theatrau, mae ein gweledigaeth Hamdden wedi bod yn gweithio'n ddiflino i hyrwyddo'r gwasanaethau hyn ac i sicrhau

cynulleidfaoedd ar gyfer y perfformiadau Cymraeg yn ein theatrau. Rydym wedi darparu gwybodaeth benodol i'r Fforwm Sirol er mwyn i sefydliadau cymunedol ddsbarthu gwybodaeth ar lawr gwlad. Mae ein data darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn dangos bod nifer y tocynnau a werthir ar gyfer sioeau Cymraeg wedi parhau i gynyddu.

Yr Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros y Gymraeg, Diwylliant a Thwristiaeth:
Y Cyngorydd Peter Hughes Griffiths